

DOMENOVÁ, Marcela a kol. *Fragmenty knižnej kultúry z obdobia slovenského národného vývinu (1780 – 1875). Vo fondoch historických knižníc mesta Prešov I.* Prešov : Štátna vedecká knižnica v Prešove, 2016. 324 s. ISBN 978-80-89614-35-6.

Autorský kolektív Lenka Bischof, Lucia Němcová, Gabriela Vašková sa pod vedením Marcely Domenovej podujal spracovať, z doposiaľ neskúmaného aspektu, obdobie formovania slovenského národa, a to predstavením primárnej pramennej bázy z knižnej kultúry a historických knižníc v meste Prešov. Publikácia približuje pamiatky kultúrneho dedičstva, historicko-obsahovú analýzu diel, zasadených do historického, politicko-spoločenského, kultúrneho a konfesijného kontextu z pohľadu jazykovedy, ľudovýchovy a školstva.

Kolektívna monografia je rozdelená do dvoch častí. V prvej s názvom *Politicko-spoločenské pomery* Lenka Bischof v dvoch kapitolách *Habsburská monarchia v rokoch 1780 – 1867 a Slováci* (s. 12 – 50) a *Rakúsko-uhorský dualizmus* (s. 51 – 61) charakterizuje osvieteneckú etapu formovania slovenského národného hnutia, prvú generáciu slovenských obrodencov, obdobie vlády Leopolda II. a Františka I., druhú generáciu slovenských obrodencov, nástup generácie Mladé Slovensko, študentské spolky, obdobie vlády Ferdinanda I., tretiu generáciu slovenských obrodencov, postavenie Slovákov počas revolúcie 1848 – 1849 v rakúskej monarchii i neoabsolutizmu, rakúsko-uhorské vyrovnanie, národnostný zákon a postavenie Slovákov v období dualizmu.

Druhá časť publikácie *Knižná kultúra* sa člení do šiestich častí. Prvú, *Jazyk a literatúra* (s. 62 – 126) spracovala Lucia Němcová. Približuje v nej jazykové diela predstaviteľov slovenskej inteligencie koncom 18. a v 19. storočí v historickom fonde Štátnej vedeckej knižnice v Prešove a literárne diela zachované v tom istom fonde. Lenka Bischof prispela aj do druhej časti publikácie kapitolou *Národnoobranne spisy do roku 1875 v historickom fonde Štátnej vedeckej knižnice v Prešove a Kolegiálnej knižnice v Prešove* (s. 127 – 154). Ďalšie dve kapitoly práce napísala Marcela Domenová, *Učebnice a školské knihy v historickom fonde Štátnej vedeckej knižnice v Prešove a v Univerzitnej knižnici Prešovskej univerzity v Prešove* (s. 155 – 189) a *Osvetová a ľudovýchovná literatúra v historických fondoch Štátnej vedeckej knižnice v Prešove a v Univerzitnej knižnici Prešovskej univerzity v Prešove* (s. 190 – 221). Popisuje v nich humanitné, spoločenské aj prírodné vedy, osvetové práce z hospodárskej oblasti, osvetu, morálku, cnosti, zdravotníctvo, výchovu k zdraviu i osvetové práce s protialkoholickou tematikou. Po nich nasleduje časť práce Gabriely Vaškovej *Evanjelická cirkevná spisba v historických fondoch Štátnej vedeckej knižnice v Prešove, v Kolegiálnej knižnici a v Univerzitnej knižnici Prešovskej univerzity v Prešove* (s. 222 – 271). V nej približuje homílie i príležitostné reči, cirkevno-historické práce, cirkevno-filozofické práce, spevníky a varia. Autorkou poslednej časti práce *Príležitostné a iné tlače v historickom fonde Štátnej vedeckej knižnice v Prešove* (s. 272 – 302) je Marcela Domenová. Analyzuje v nej orationes – reči, prejavy, príležitostné tlače alebo pamätné – spomienkové publikácie Matice slovenskej, výročné správy, ročenky a iné varia.

Monografia *Fragmenty knižnej kultúry z obdobia slovenského národného vývinu* je určená nielen historikom, ale aj archivárom, bibliografom či jazykovedcom. Autorskému kolektívu sa podarilo spracovať množstvo pamiatok knižnej kultúry z troch historických fondov – Štátnej vedeckej knižnice v Prešove, Kolegiálnej knižnice v Prešove a Univerzitnej knižnice Prešovskej univerzity v Prešove. Výsledkom ich náročného vedeckého výskumu je táto komplexne spracovaná publikácia, ktorej prínos, k doteraz nepoznanej skúmanej problematike, je nesporný. Ostáva len veriť, že sa autorom podarí spracovať ďalšie tematické okruhy v avizovanom pokračovaní tejto publikácii.

Ján Džujko